

Lauri Hetemäki

Metsäalan muutettava suuntaa

Metsäteollisuutta ei pelasteta vanhoilla ajatuksilla

Syitä Stora Enson tehtaiden lopettamiseen on etsitty niin epäonnistuneista Pohjois-Amerikan investoinneista kuin metsien suojelustakin. Näiden merkitys on marginaalinen, keskeisiä ovat muut syyt.

Paperin kulutus kasvaa Suomen perinteisten vientimaiden ulkopuolella. Yhdysvalloissa sanomalehtipaperin kulutus on laskenut jo pitkään. Muiden viestintään käytettävien paperituotteiden kulutuksen kasvu on lähes pysähtynyt. Japanissa ja Länsi-Euroopassa on samankaltainen rakennemuutos käynnissä. Eräs keskeinen syy on internetin ja laajakaistan läpimurto.

Kiina, Intia ja Venäjä ovat peilikuvia tälle kehitykselle. Paperinkulutus on hyvin pientä, mutta kasvaa nopeasti. Yksi suomalainen käyttää vuodessa yhtä paljon paperia kuin kuusi kiinalaista tai 50 intialaista. Intian ja Kiinan paperinkulutuksen kasvu edes puoleen suomalaisten tasosta merkitsisi maailman paperinkulutuksen kaksinkertaistumista.

Puun kasvatus- ja korjuuolosuhteista johtuen sellun valmistus Suomessa ei ole yhtä kannattavaa kuin Etelä-Amerikassa tai muissa lauhkean vyöhykkeiden maissa. Venäjällä puun kasvatusolosuhteet vastaavat Suomea, mutta sen hyödynnettävissä oleva puumäärä on valtava. Kun olosuhteet Venäjällä paranevat, sellu- ja paperitehtaiden investointialto käynnistyy.

Paperituotteiden hintataso on ollut jo pitkään laskeva. Etelä-Amerikan, Kiinan ja Venäjän aleneva kustannustaso tulee määrittämään paperin hintoja entistä enemmän. Hintapaineita lisää myös sähköisen viestintäteknologian tuoma kilpailutilanne.

Hintakilpailussa ja kustannusjähdissä Suomi valitettavasti häviää. Kemijärven ja Summan tehtaat ovat huolestuttava esimerkki siitä, kuinka edes tehtaiden modernisointi ja työntekijöiden uhraukset eivät riitä muuttamaan tätä suuntaa. Tehdas saattaa olla jopa kannattava, mutta ei omistajilleen riittävän kannattava! Samalle pääomalle saadaan parempi tuotto muualla.

Kehitys tuntuu epäoikeudenmukaiselta. Toisaalta ei pidä uskotella, että tilanne muka ajan myötä muuttuisi paremmaksi. Pahimmassa tapauksessa tehtaan työntekijä ottaa asuntolainan epärealististen vakuuttelujen seurauksena, mutta havaitsee toimeentulonsa pian katoavan.

Sellu- ja paperitehtaat eivät katoa Suomesta. Monin paikoin niitä kannattaa edelleen ylläpitää ja kehittää. Valtiokin voi tässä auttaa eri toimenpitein. Joihinkin tehtaisiin on mahdollista liittää

uutta tuotantoa, kuten esimerkiksi biodieselin valmistusta. Älypaperit- ja pakkaukset sekä uudet puutuotteet ovat myös mahdollisuus.

Metsäalalla palveluyhteiskuntaan siirtyminen näkyy puolestaan matkailun ja virkistyskäytön kasvuna. Myös alan osaamista ja koulutusta kehittävät palvelut lisääntyvät.

Energialaitokset ovat tulossa yhä enemmän mukaan metsänjalostukseen. Ne lisäävät merkittävästi metsäbiomassaan perustuvaa sähkön ja lämmön tuotantoa.

Suomen metsäala käy läpi historiallista rakenteellista murrosta. Olisi hämmästyttävää, jos murrokseen voidaan vastata jo vakiintuneella politiikalla. Siis politiikalla, jonka ovat synnyttäneet vanhat rakenteet, jotka nyt ovat murentumassa.

Politiikkaan tarvitaan radikaalia uudenlaista ajattelua ja linjauksia. Sen perusta tulisi olla metsien eri käyttömuotojen nykyistä selvästi monipuolisempi tukeminen. Puuntuotannon maksimoinnista tulisi siirtyä kohti metsiin liittyvien tarpeiden tyydyttämistä.

Käytännössä tämä edellyttänee muun muassa nykyisten investointitukien asteittaista vähentämistä sekä suurempaa panostusta nousevien käyttömuotojen tukemiseen sekä tutkimus- ja kehitystyöhön.

Politiikan pitää olla pitkäjännitteistä, jos muutokseen väistämättä liittyvät haitat halutaan minimoida. Pitkä sopeutumisajan takia muutoksen julkistamisella on jo kiire. Valtioneuvoston vahvistaa uuden metsäpolitiikan vuonna 2008. Tämä on hyvä tilaisuus muuttaa suuntaa.

Kirjoittaja on valtiotieteiden tohtori ja erikoistutkija Metsäntutkimuslaitoksessa.